

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp te
Castricum

Argo 57

ARCHEOLOGENBUREAU

ARGO

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum

Opdrachtgever: Van Riezen & Partners
 Bevoegd gezag: Gemeente Castricum
 Gemeente: Castricum
 Plaats: Castricum
 Toponiem: Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp
 Onderzoeksmeldingsnr.: 63718
 Coördinaten: 106.877/506.547 (N)
 106.834/506.470 (W)
 106.968/506.482 (O)
 106.911/506.447 (Z)
 Veldteam: R. Duindam, R. de Boer, A. Médard, J.P.L. Vaars
 Uitvoeringsdatum: 28 oktober 2014
 Titel: Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum
 Rapportnr.: Argo 57
 Auteur(s): A. Médard & J.P.L. Vaars
 Illustraties: A. Médard/R. De Boer (tenzij anders vermeld)
 Fotografie: A. Médard (tenzij anders vermeld)
 Opmaak: A. Médard
 Dataverwerking: A. Médard
 Datum uitgave: Januari 2015
 Versienummer: 03 (definitief)
 Autorisatie: J. Vaars (Archeologenbureau Argo)
 ISSN: 1879-7091

Eventuele vragen over dit rapport kunnen aan de auteur worden gesteld via onderstaand mailadres: info@archeologenbureauargo.nl

Disclaimer:

Archeologenbureau Argo en de samensteller(s) van dit rapport kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade (direct of indirect danwel gevolgschade) voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.
 Archeologenbureau Argo betracht de grootste zorgvuldigheid bij het uitvoeren van al haar onderzoeken. De aard van archeologisch onderzoek en in het bijzonder de steekproefsgewijze benadering die inherent is aan archeologisch vooronderzoek maakt het echter onmogelijk garanties te geven ten aanzien van de resultaten van dergelijk onderzoek.

© Archeologenbureau Argo

Postadres:
 Postbus 1259
 1500AG
 Zaandam

Bezoekadres:
 Studio 34
 Parkstraat 68-70
 Zaandam

Telefoon:
 075-6314418
info@archeologenbureauargo.nl
www.archeologenbureauargo.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
2.	Vooronderzoek, bekende archeologische waarden en verwachting.....	6
3.	Methoden.....	7
4.	Resultaten.....	8
4.1	Geo(morfo)logie.....	8
4.2	Sporen.....	8
4.3	Vondsten.....	9
5.	Beantwoording onderzoeksvragen.....	11
6.	Waardering.....	12
7.	Samenvatting en advies.....	13
8.	Literatuur en bronnen.....	14

Bijlagen

1. Stappenplan Archeologie
2. Tabel archeologische en geologische perioden
3. Sporenlijst
4. Vondstenlijst
5. Determinatielijst
6. Allesporenkaart

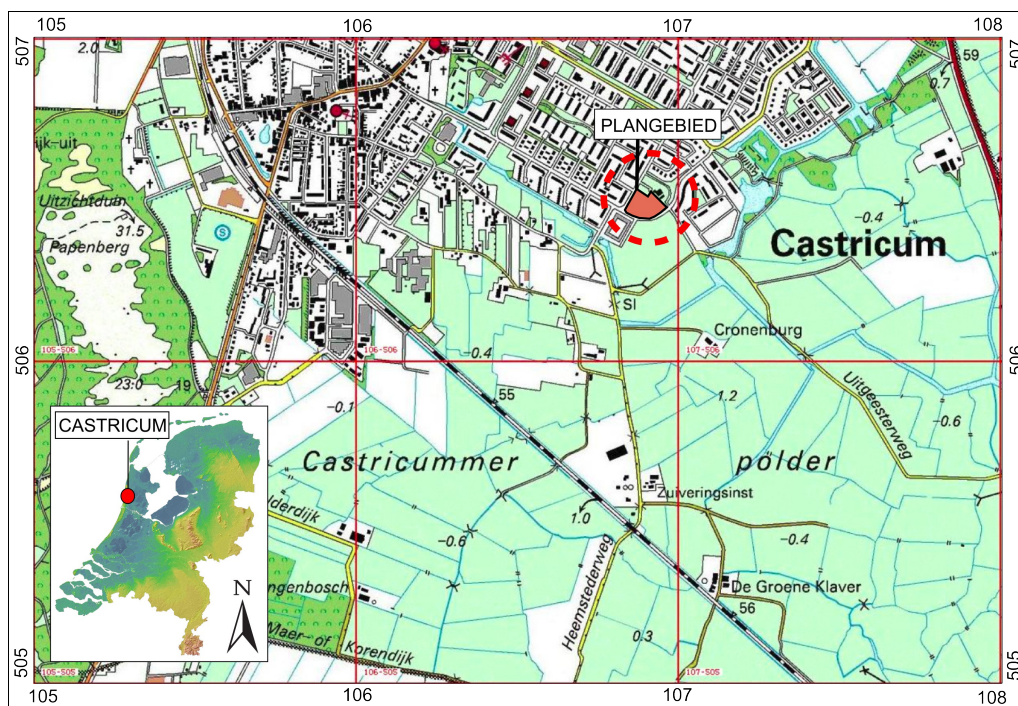
1. Inleiding

In dit rapport worden de resultaten weergegeven van een door Archeologenbureau Argo uitgevoerd Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven (IVO-P). Het onderzochte plangebied is gelegen in Castricum en wordt omsloten door Het Zuiderland aan de noordzijde, de Laan van Albert's Hoeve aan de oost- en zuidzijde en de Dorcamp aan de westzijde (afbeelding 1, 2 en 3). De aanleiding tot het onderzoek werd gevormd door de aanvraag van een omgevingsvergunning in het kader van de geplande nieuwbouw van 28 woningen (afbeelding 4). De woningen zijn geclusterd in vijf bouwblokken, waarbij vier bouwblokken bestaan uit maximaal zes woningen en één blok uit vier woningen. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van ca. 5.600 m². De woningen zelf hebben een gezamenlijke oppervlakte van ca. 1.700 m². Omdat tijdens de bouw van de woningen eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen worden verstoord wordt door de gemeente Castricum onderzoek naar de archeologische waarde van het plangebied vereist.

Het Programma van Eisen (PvE) werd opgesteld door Archeologenbureau Argo (Médard, 2014a) en goedgekeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Castricum.

De onderzoeksdocumentatie en vondsten worden na afronding van het onderzoek aangeleverd aan het archeologisch depot van de Provincie Noord-Holland te Wormer.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.3.

Afbeelding 1. Het plangebied (rood ingevuld) op een uitsnede van de moderne topografische kaart.

Afbeelding 2. Het plangebied (rood omljnd) op een luchtfoto van Google Earth.

Afbeelding 3. Het plangebied voorafgaande aan het onderzoek. Foto richting oosten.

Afbeelding 4. De geplande nieuwbouw op een kadastrale ondergrond (door de opdrachtgever geleverde schetsontwerp van BBHD Architecten). De te realiseren nieuwbouw is in oranje aangegeven.

2. Vooronderzoek, bekende archeologische waarden en verwachting

Uit het in 2014 uitgevoerde bureauonderzoek (Médard, 2014b) is gebleken dat het plangebied is gelegen tussen de strandwallen van Alkmaar-Heiloo-Limmen en van Schoorl-Bergen-Egmond. Deze strandwallen zijn ontstaan tussen ca. 3000 en 500 voor Chr. (Berendsen, 1996). Er wordt dan ook verwacht dat bewoning vanaf ca. 3000 voor Chr. mogelijk was. Bepalend voor het landschap bij Castricum en dus ook voor de bewoningsmogelijkheden aldaar, was ook de invloed van het voormalige Oer-IJ estuarium. Dit getijdengebied was tussen 2500 voor Chr. en het begin van de jaartelling actief in het gebied tussen Heemskerk en Alkmaar met een zeer dynamisch landschap als gevolg (Alkemada, Van Heeringen & Klerks, 2011). Deze dynamiek eindigde met het dichtslippen van het Oer-IJ in de loop van de Romeinse Tijd. Hierdoor werd het land achter de strandwallen grotendeels afgeschermd van de zee, waardoor het water verzoette en de vegetatie zich ongestoord kon ontwikkelen. Er trad zowel in het achterland als op de zandvlaktes tussen de strandwallen in veenvorming op; het Hollandveen. Vanaf de Middeleeuwen erodeerde de kust weer. Door zandverstuivingen werden vanaf ca. 900 na Chr. opnieuw duinen gevormd, de Jonge Duinen (laagpakket van Schoorl).

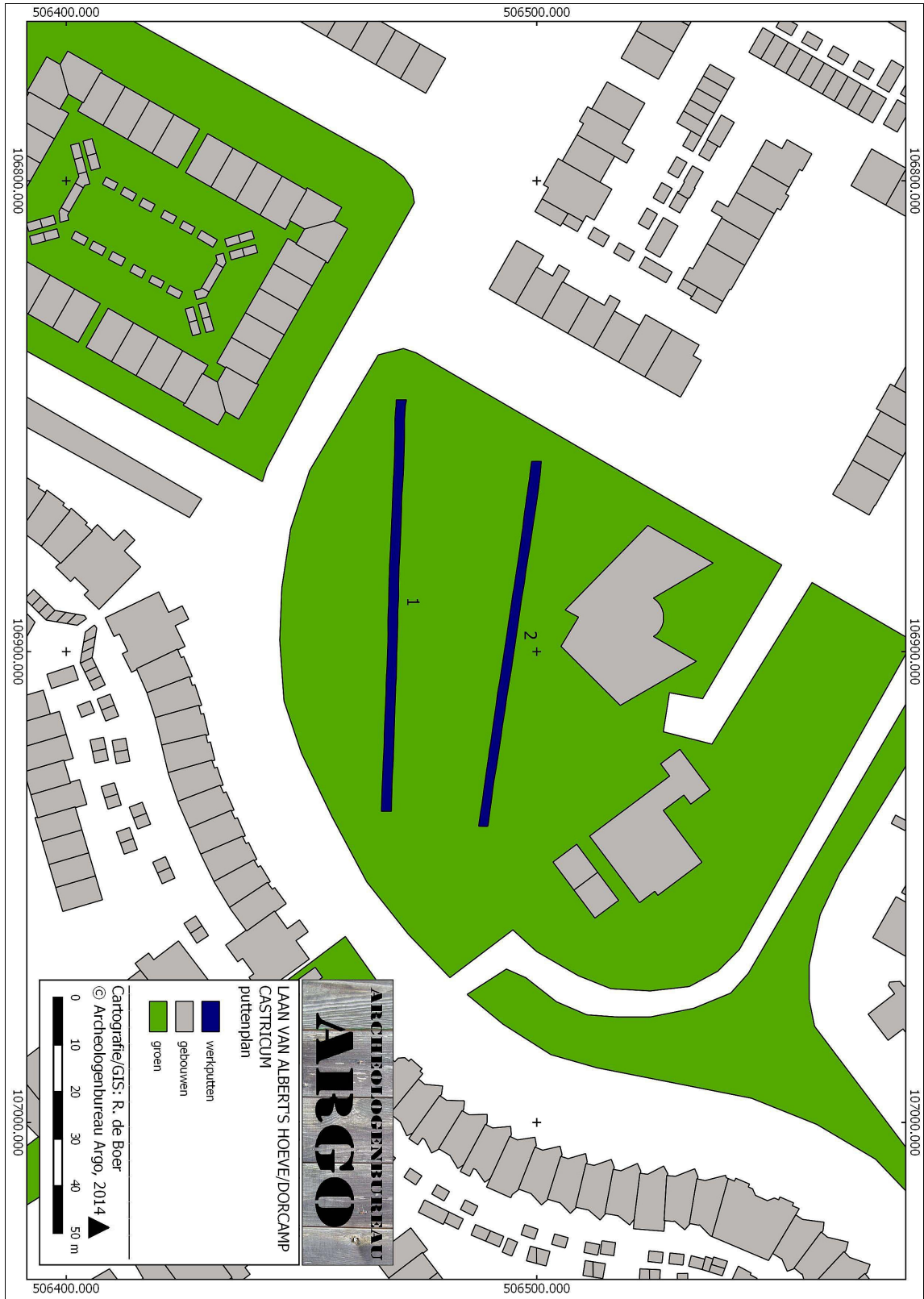
Op grond van de geomorfologische gesteldheid van het plangebied bestaat een kans op het aantreffen van archeologische resten daterend uit de Late IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. Hoewel bewoning en akkerbouw op sommige strandwallen vanaf ca. 3000 voor Chr. mogelijk was geldt dit waarschijnlijk niet voor het plangebied dat vermoedelijk tot en met de Midden IJzertijd binnen het Oer-IJ estuarium viel en derhalve te nat was voor structurele bewoning. Wellicht was het getijdengebied door de rijkdom aan wild en vis wel zeer geschikt om te jagen en te vissen. Vanaf de Late IJzertijd maakt het onderzoeksgebied deel uit van een verlande hoge wadplaat, waardoor het weer geschikt werd voor bewoning. Na de veranderingen in het landschap met de vorming van de Jonge Duinen in de 10e eeuw werd het kustgebied nog steeds intensief bewoond. Uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd kunnen dan ook archeologische resten worden verwacht.

In de jaren 1995-1996 heeft in de Oosterbuurt, op nog geen 100 meter afstand van het plangebied, een grootschalige archeologische opgraving plaatsgevonden (Hagers & Sier, 1999). Dit onderzoek heeft uitgewezen dat daar, bij gelijke geomorfologische omstandigheden, bewoning heeft plaatsgevonden van de eerste tot en met de twaalfde eeuw na Chr. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit deze periode wordt voor het onderhavige plangebied dan ook als hoog ingeschat.

Bij het eveneens in 2014 uitgevoerde verkennend booronderzoek werd binnen het plangebied een grotendeels onverstoorde ondergrond aangetroffen en een middeleeuwse akkerlaag waarin een fragment Paffrath-aardewerk werd gevonden. Op basis hiervan werd dan ook een vervolgonderzoek geadviseerd (Médard, 2014b).

3. Methoden

Bij het onderzoek zijn machinaal twee proefsleuven aangelegd (werkput 1 en 2) met een lengte van respectievelijk 87 en 78 meter en een breedte van 1,8 meter (afbeelding 5 en bijlage 6).

Afbeelding 5. De ligging van de werkputten 1 en 2 geplot op een topografische ondergrond.

De sleuven zijn min of meer west-oost georiënteerd. Er is één vlak aangelegd. Het archeologische vlak ligt vlak onder een middeleeuwse akkerlaag. De sporen tekenen zich af in natuurlijk zand en zavel. Het vlak is gefoto-grafeerd, getekend (schaal 1:50) en beschreven. De aangetroffen sporen en verstoringen werden in het vlak gefotografeerd en zijn vervolgens ingekrast en op schaal (1:50) ingetekend. Vondsten die aan sporen konden worden gekoppeld kregen een bijbehorend vondstnummer en werden apart ingetekend. Het vlak en de stort werden met een metaaldetector afgezocht. Afhankelijk van de geologische situatie en de sporen zijn profielstaten gefotografeerd, getekend (schaal 1:20) en beschreven. Aan het oostelijke einde van werkput 1 is machinaal een dieper kijkgat gemaakt ter controle op de aanwezigheid van een eventueel tweede vlak en om de onderliggende bodemopbouw te kunnen bestuderen.

4. Resultaten

4.1 Geo(morfo)logie

De bodemopbouw ter plaatse bestaat van boven naar beneden uit een 0,3 m dikke bouwvoor met daaronder een 0,2 m dikke laag grijsbruin dan wel bruingrijs matig tot sterk kleiig zand. Dit is geïnterpreteerd als een middeleeuwse akkerlaag (afbeelding 6). Onder de akkerlaag bevinden zich de natuurlijke afzettingen, vooral bestaande uit zandige klei of kleiig zand. In het westelijke deel van werkput 1 bestaat de natuurlijke ondergrond uit vrij grof zand met schelpfragmenten (afbeelding 6). Dit kan beschouwd worden als een stukje van de oude strandvlakte. Verder naar het noorden en oosten is deze laag niet meer aanwezig.

4.2 Sporen (bijlage 3)

In totaal zijn 67 spoornummers uitgegeven. De grootste groep sporen wordt gevormd door de (paal)kuilen met 31 stuks. Gezien de grootte (ca. 2,5 m) zou spoor 2 een waterput kunnen zijn. Er zijn 28 sloten/greppels aangetroffen, al zullen waarschijnlijk sommige "greppels" vullingslagen zijn van een groter spoor. Binnen de greppels/sloten lijken twee oriëntaties te overheersen; noordoost-zuidwest en noordwest-zuidoost. Waarschijnlijk vertegenwoordigen de verschillende oriëntaties verschillende fasen. Spoor 1 is een uit pluggen opgebouwde waterput (afbeelding 7), het enige aangetroffen exemplaar. De overige spoornummers zijn uitgegeven aan recente verstoringen en worden hier verder niet behandeld. Op basis van het vondstmateriaal en de vulling kan voor het merendeel van de sporen uitgegaan worden van een Middeleeuwse datering (zie par. 4.3), maar wellicht dateren de sporen met een lichtgrijze vulling in de Romeinse Tijd, al zijn hier geen dateerbare vondsten in aangetroffen.

Afbeelding 6. Het zuidprofiel in het westelijke deel van werkput 1. Foto richting zuiden.

Afbeelding 7. Spoor 1, een uit pluggen opgebouwde waterput. De lichtere binnenste vulling is op de foto nog niet aangekrast. Foto richting noorden.

4.3 Vondsten (bijlage 5)

Het oudste vondstmateriaal wordt gevormd door drie fragmenten inheems-Romeins aardewerk (V6/2). Twee van deze scherven zijn wandfragmenten, één is een bodemfragment. De fragmenten kunnen niet nader gedateerd worden dan tussen 0 en 400 na Chr. De scherven zijn afkomstig uit een middeleeuwse sloot en moeten daarom beschouwd worden als "opspit".

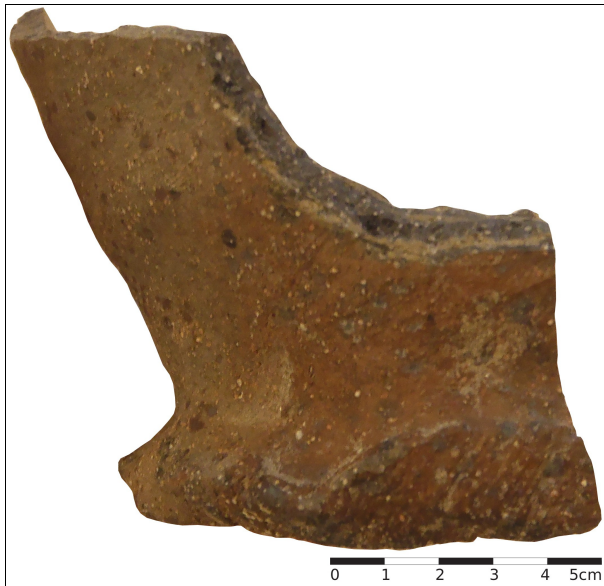
Binnen de keramiek neemt de kogelpot met vijf fragmenten (V4/2, 6/3, 8/1, 10/1 en 11/1) het grootste aandeel in beslag. De naam is ontleend aan de meest karakteristieke vorm van dit type aardewerk, een bolle pot zonder pootjes, gelijkend op een ouderwetse kogel. Kogelpotten ontwikkelden zich gedurende de 9e eeuw uit meer eivormige voorlopers. De vroege kogelpotten zijn relatief dikwandig met vrij simpele S-vormige randprofielen. De magering bestaat vaak uit grof steengruis. In de loop van de Middeleeuwen wordt de kogelpot dunwandiger, het randprofiel complexer en wordt de grove steengruismagering vervangen door een magering van fijn steengruis of zand. Twee van de gevonden fragmenten zijn voorzien van een zogenaamde besenstrichversiering (afbeelding 8). De datering van het aardewerk ligt tussen 1000 en 1300.

Afbeelding 8. Een fragment kogelpotaardewerk met besenstrichversiering (Vondstnummer 10/1)

Er is bij het onderzoek één fragment Paffrath-aardewerk aangetroffen (V5/1). Paffrath-aardewerk, in

wezen ook een soort kogelpot, is vooral afkomstig uit het plaatsje Paffrath, ten noordoosten van Keulen. Deze potten zijn vrijwel rond met op schouderhoogte een hoekige knik. De randen zijn vaak driehoekig en naar buiten toe afgeschuind. Kenmerkend is het korrelige oppervlak met een metaalachtige glans en de witte, bladerdeegachtige structuur van het baksel. De datering ligt ongeveer tussen 1000 en 1200.

Afbeelding 9. Een fragment proto-steengoed (V7/1).

Er is één fragment Andenne-aardewerk gevonden (V6/4). Andenne-aardewerk is tussen 900 en 1200 vervaardigd in het aardewerkproductiecentrum Andenne bij Luik. Vooral in de periode 1100-1300 werd het massaal naar onze streken geëxporteerd. Andenne-aardewerk heeft een witte of gele kleur en werd op de draaischijf vervaardigd. Kenmerkend is het spaarzaam aangebrachte geelkleurige loodglazuur op de schouder. Typisch voor de oudste fase zijn de bolle kannen met een door de potwand doorgestoken tuit, een manchetvormige holle kraagrand en een bijgesneden bolle lensbodem. Verder komen schalen en kommen met standlobben voor. Later verschijnen er ook bolle kannen met een platte bodem en roodbruin glazuur op de schouder.

In de 12e eeuw begon men aardewerk te bakken op hogere temperaturen, waardoor het baksel zeer hard werd. De temperatuur was echter nog niet hoog genoeg om het hele baksel te sinteren zoals bij echt steengoed waardoor de magering, vaak bestaande uit (grof) zand of kleine grindjes, nog niet tot een homogene massa versmolt. Hierdoor bleef het oppervlak van het aardewerk ruw. Dit aardewerk wordt proto-steengoed genoemd. Van deze laatste groep is één fragment aangetroffen (V7/1, afbeelding 9). De datering ligt tussen 1200 en 1350.

Vondstnummer 7/2 is een klein fragment grijsbakkend aardewerk. Dit soort aardewerk is gedraaid, hard gebakken, dunwandig en vrij glad van oppervlak. Het is ongeglazuurd. Grote vormen zoals waterkannen, voorraadpotten, kommen, vuurklokken en schalen overheersen bij het grijsbakkend aardewerk.

Haarlem is een belangrijk productiecentrum in Holland. De datering ligt in de periode 1200-1350.

Roodbakkend aardewerk is oxiderend gebakken en komt voor vanaf het einde van de twaalfde eeuw. Het vroegste rode aardewerk is bleekrood van kleur, dunwandig en zacht gebakken. In de tweede helft van de dertiende eeuw wordt er, vanwege de porositeit, een transparant loodglazuur op aangebracht.

Eerst gebeurt dit, gezien de kostbaarheid van het glazuur, nog spaarzaam alleen op de bodems van bakpannen en pispotten en op de schouder aan de schenkzijde van kannen en kookpotten (zogenaamd spatglazuur). Later, vanaf de zestiende eeuw, worden de voorwerpen ondergedompeld in het glazuur (dompelglazuur), waardoor het voorwerp aan beide zijden voorzien wordt van een laag glazuur. Aanvankelijk is het vormenspectrum gelijk aan dat van het grijsbakkende aardewerk, het wordt immers vervaardigd door dezelfde pottenbakkers. Later, vanaf circa 1450, ontstaat er echter een grote verscheidenheid aan vormen die in de loop der tijd steeds gevarieerder wordt.

Er zijn vier fragmentjes van kloostermoppen aangetroffen (V1/1, 3/2, 6/1). Kloostermoppen, de voorlopers van de huidige bakstenen, werden met name in kloosters vervaardigd, zoals de naam al aangeeft. De vervaardiging van dit soort bakstenen is aan het einde van de twaalfde eeuw in de kuststreken tot ontwikkeling gekomen.

De laatste vondstcategorie is huttenleem. Hier zijn twee fragmenten van verzameld (V2/2 en 3/1). Huttenleem werd vanaf ca. 5300 v. Chr. tot ver in de Middeleeuwen als bouw materiaal gebruikt. Het is leem of klei dat op wanden van takken of twijgen werd gesmeerd. Bij een brand verhardde dit materiaal en zo wordt het uiteindelijk teruggevonden. In de brokken halfverbrande klei zijn vaak nog duidelijke afdrucken van de takken of twijgen zichtbaar. Huttenleem is als losse vondst slecht te dateren, maar gezien de context mag hier worden uitgegaan van een datering in de Late Middeleeuwen.

5. Beantwoording onderzoeksvragen*1. Wat is de aard en de fysieke kwaliteit van de archeologische overblijfselen?*

De aangetroffen archeologische overblijfselen bestaan uit minstens één waterput, greppels/sloten, kuilen en paalkuilen uit de Middeleeuwen en mogelijk ook de Romeinse Tijd. De kwaliteit lijkt gezien de duidelijke "leesbaarheid" van de sporen en de relatief vele vlakvondsten goed te zijn. Het gevonden aardewerk en botmateriaal is in prima staat.

2. Tot welk(e) complextype(s) behoren de archeologische resten?

De gevonden archeologische resten kunnen worden toegeschreven aan een nederzetting uit de periode 1000 – 1300. Waarschijnlijk is ook een oudere nederzetting, uit de periode 0 – 400, aanwezig, al is deze deels vergraven door de middeleeuwse nederzetting.

3. Kunnen aparte vindplaatsen onderscheiden worden en zo ja wat is hun begrenzing?

Vooralsnog lijkt het er op dat alle sporen toegeschreven kunnen worden aan nederzettingen uit twee perioden (ca. 0 – 400 en 1000 – 1300). Binnen de laatste periode zijn ook, gezien de oversnijdingen, faseringen aanwezig.

4. Wat is de ruimtelijke spreiding van lagen, sporen en structuren zowel horizontaal als verticaal?

Er is geen duidelijke ruimtelijke spreiding, over het gehele terrein zijn veel en hetzelfde soort sporen aanwezig. Wel is duidelijk dat in het oostelijke deel van het onderzoeksterrein meer verstoringen aanwezig zijn. Deze verstoringen zullen i.i.g. ten dele kunnen worden toegeschreven aan de sloop van bijgebouwen van de Albert's Hoeve.

5. Is er sprake van clustering van vondsten, lagen, sporen en structuren binnen een vindplaats?

Wellicht heeft de eigenlijke bewoning zich, gezien de vondst van één zekere en één mogelijke waterput, geconcentreerd in vooral de westelijke hoek van het terrein maar deze indruk kan ook vertekend zijn door het geringe onderzochte areaal.

6. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden, zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?

Er is waarschijnlijk sprake van een bewoningsfase uit de periode 0 – 400 en van een fase uit de periode 1000 – 1300. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat deze op elkaar aansluiten. De twee verschillende hoofdorïentaties van de greppels/sloten lijken te wijzen op twee middeleeuwse bewoningsfasen.

7. Wat is de datering of looptijd van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?

Het vondstmateriaal bestaat uit huttenleem, baksteenfragmenten, dierlijk bot en aardewerk. Enkele aardewerkfragmenten kunnen in de periode 0 – 400 gedateerd worden, de overige in de periode 1000-1300.

8. Zijn er graven aanwezig in het onderzoeksgebied? Zo ja, welk type, periode?

Er zijn geen graven aangetroffen.

9. Hoe verhouden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zich tot de archeologische verwachting?

De verwachting wordt volledig bevestigd, er zijn veel sporen uit de Middeleeuwen aangetroffen en er lijken ook sporen uit de periode 0-400 aanwezig te zijn getuige de aanwezigheid van sporen met een lichtere vulling en de vondst van drie aardewerkfragmenten uit deze tijd.

10. Hoe verhoudt de vindplaats zich ten opzichte van analoge vindplaatsen uit dezelfde periode in de regio?

De meest bekende vindplaats in de regio is de in 1995-1996 uitgevoerde opgraving "Castricum Oosterbuurt" (Hagers & Sier, 1999), gelegen op ca. 100 meter ten zuiden van het plangebied. Hierbij werd een groot aantal sporen en vondsten aangetroffen uit de eerste tot en met de twaalfde eeuw na Chr. Gezien het beperkte karakter van het onderhavige onderzoek is het moeilijk vergelijkbaar met het onderzoek "Castricum Oosterbuurt" maar de aangetroffen sporen en vondsten lijken in ieder geval qua aard en periode vergelijkbaar te zijn.

11. Hoe verhouden de aangetroffen archeologische waarden zich tot de Nationale OnderzoeksAgenda Archeologie (NoaA)?

Voor de onderzoekslocatie zijn de hoofdstukken 15 (Het West-Nederlandse kustgebied in de Romeinse Tijd) en 16 (De Middeleeuwen en vroegmoderne tijd in West-Nederland) van toepassing. De bij het onderzoek "Castricum Oosterbuurt" aangetroffen sporen en vondsten bleken van bijzonder belang te zijn in relatie tot de NoaA, gezien de bewijzen voor continuïteit van bewoning in de periode na ca. 260-270 na Chr., terwijl de bevolkingsdichtheid in het westelijk kustgebied elders juist sterk afnam in deze periode. Gezien de geringe afstand tot dit onderzoek is het goed denkbaar dat ook in het onderhavige plangebied een dergelijke bewoningscontinuïteit kan worden vastgesteld.

12. Is er binnen het plangebied sprake van delen waar de bodemopbouw verstoord is? Zo ja, in welke mate? Wat zijn de gevolgen voor eventuele archeologische resten?

In het oostelijke deel van het plangebied zijn, op het einde van beide sleuven, verstoringen aangetroffen.

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum

In werkput 1 hangen deze samen met recent grondwerk waarbij steentjes waarschijnlijk als weg-verharding of pad (?) zijn aangebracht, in werkput 2 gaat het mogelijk om de sloop van bijgebouwen van de Alberts Hoeve. De archeologische overblijfselen zijn naar verwachting in dit oostelijke deel van het terrein flink aangetast.

13. Is de aangetroffen vindplaats behoudenswaardig en waarom?

Ter plekke zijn nederzettingssporen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen aanwezig. Waarschijnlijk sluiten de sporen aan bij het onderzoek "Castricum Oosterbuurt". De grote dichtheid aan sporen, de goede conserveringsomstandigheden en de waarschijnlijke relatie met het onderzoek "Castricum Oosterbuurt" maken de vindplaats zeker behoudenswaardig. Daarbij bestaat, gezien de geringe afstand tot het onderzoek uit de jaren '90 van de vorige eeuw, de mogelijkheid dat ook hier bewoningscontinuïteit kan worden aangetoond voor de periode na 260/270, waarmee het belang van de vindplaats het lokale ruimschoots zou overstijgen.

6. Waardering

De bij een archeologisch vooronderzoek aangetroffen vindplaats dient volgens de criteria in de Kwaliteitsnorm Nederlands Archeologie (KNA) 3.3 gewaardeerd te worden.

De waardering wordt uitgedrukt in de cijfers 1 t/m 3 waarbij 1 laag, 2 gemiddeld en 3 hoog is. Aan de hand van de uitkomst van deze waardestelling wordt bepaald of de vindplaats behoudenswaardig is. In de onderstaande tabel (afbeelding 10) is het plangebied gewaardeerd conform deze criteria.

1. Beleving

In de KNA worden twee criteria genoemd voor het bepalen van de belevingswaarde van een vindplaats. Deze hebben echter vooral betrekking op zichtbare monumenten. Omdat deze binnen het plangebied niet aanwezig zijn wordt op deze punten niet gescoord.

2. Fysieke kwaliteit

Twee criteria bepalen de fysieke kwaliteit van een vindplaats; gaafheid en conservering. Gaafheid heeft betrekking op de stabiliteit van de fysieke omgeving en de mate van niet verstoord zijn. Conservering behelst de mate waarin de archeologische vondsten behouden zijn gebleven. Op beide punten wordt hoog gescoord omdat zowel het vondstmateriaal als de sporen goed bewaard zijn gebleven.

3. Inhoudelijke criteria

De waardering op inhoudelijke criteria bestaat uit vier subcriteria: zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en representativiteit.

Nederzettingen uit de perioden 0-400 en 1000-1300 zijn in deze regio door hun relatieve zeldzaamheid nog weinig onderzocht. De zeldzaamheid en informatiewaarde van deze vindplaats kunnen dan ook als gemiddeld worden gewaardeerd. De ensemblewaarde scoort gemiddeld omdat er in de (nabije) omgeving meerdere nederzettingen uit deze perioden aanwezig zijn. Representativiteit is niet van toepassing. Met een totaalscore van 12 punten is de deze vindplaats behoudenswaardig.

Archeologische waarderingstabel volgens KNA 3.3				
Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	x		
	Conservering	x		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		x	
	Informatiewaarde		x	
	Ensemblewaarde		x	
	Representativiteit			

Afbeelding 10. De waarderingstabel.

7. Samenvatting en advies

In oktober 2014 is door Archeologenbureau Argo een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum. Bij het onderzoek zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van goed geconserveerde nederzettingen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen. De archeologische overblijfselen zijn aanwezig vanaf een diepte van ca. 0,65 m onder het huidige maaiveld (vanaf ca. -0,50 m NAP). Het advies luidt dan ook, in navolging van het huidige beleid, dat de archeologische resten waar mogelijk door planaanpassing in situ behouden dienen te worden. Dit betekent in de praktijk dat er, met inachtneming van een gebruikelijke buffer-zone/veiligheidsmarge van minimaal 0,2 m, op het terrein niet dieper dan 0,45 m onder het huidige maaiveld (of -0,3 m NAP) gegraven mag worden.

Een mogelijkheid is om het terrein zodanig op te hogen dat de archeologische waarden in de ondergrond niet zullen worden aangetast. Nieuwe informatie t.o.v. het bureauonderzoek is dat de opdrachtgever voornemens is voorafgaande aan de bouw het huidige maaiveld op te hogen tot ca. 0,4 m + NAP.

Indien men hierdoor de bodem niet dieper roert dan tot maximaal 0,3 m onder NAP dan zullen de archeologische overblijfselen behouden blijven. Het is hierbij van groot belang dat men tijdens de bouw erop toeziet dat deze maximale ontgravingsdiepte daadwerkelijk wordt aangehouden.

Wanneer behoud "in situ" niet tot de mogelijkheden behoort dienen de archeologische resten "ex situ" te worden behouden. Dit betekent dat het terrein vlakdekkend archeologisch opgegraven moet worden.

De beslissing om bovenstaand advies al dan niet over te nemen (een selectiebesluit) dient door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Castricum, te worden genomen.

8. Literatuur en bronnen

Alkemade, M., Heeringen, R.M. van & Klerks, K., 2011. Archeologiebeleid gemeente Castricum. *Vestigia rapport nr. V634*. Amersfoort.

ARCHIS2. <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html> ARCheologisch InformatieSysteem, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

Berendsen, H.J.A., 1996. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen.

Bult, E., Carmiggelt, A., Dam, P. van., Dijkstra, M. & Hallewas, D., 2006. De Middeleeuwen en vroegmoderne tijd in West-Nederland. Hoofdstuk 16 in *Nationale Onderzoeksagenda Archeologie*.

Hagers, J.K.A. & Sier, M.M., 1999. Archeologisch onderzoek in de Oosterbuurt van de gemeente Castricum. *ROB Rapportage Archeologische Monumentenzorg 53*, Amersfoort.

Londen, H. van, Bosman, A. & Bazelmans, J., 2008. Het West-Nederlandse kustgebied in de Romeinse Tijd. Hoofdstuk 15 in: *Nationale Onderzoeksagenda Archeologie*.

Médard, A., 2014a. *Programma van Eisen Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van Proefsleuven (IVO-P) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum*.

Médard, A., 2014b. Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum. *Argo 51*.

N.N., 2014. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3*.

BIJLAGE 1. Traject archeologische monumentenzorg: stappenplan

In het "stappenplan archeologie" wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied. Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke ordeningsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RACM, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch-geografische gegevens ;
- een korte impressie over de ontstaansgeschiedenis van het landschap ;
- een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- beschrijven bekende archeologische waarden ;
- archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RACM. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
- archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden;
- beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden;
- aan de hand van de door de RACM ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking;
- aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart;
- rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgetraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA). Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- non-destructieve methoden: geofysische methoden (elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden eventueel in combinatie met remote sensing technieken);
- weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het "belopen" van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek. Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven.

Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum

worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

Indien het niet mogelijk is een 'behoudenswaardige of beschermenswaardige' vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

BIJLAGE 2. Tabel archeologische en geologische perioden

Archeologische periode	Tijd (jaren BP)***	Geochronologisch Tijdperk*	Geochronologische Tijd**	Tijd (jaren BP)***
Nieuwe tijd	0-450	Holoceen	Subatlanticum	0-2.400
Late Middeleeuwen	450-900			
Vroege Middeleeuwen	900-1.500			
Laat-Romeinse tijd	1.500-1.620			
Midden-Romeinse tijd	1.620-1.880			
Vroeg-Romeinse tijd	1.880-1.962			
Late IJzertijd	1.962-2.200			
Midden IJzertijd	2.200-2.450		Subboreaal	2.400-5.660
Vroege IJzertijd	2.450-2.750			
Late Bronstijd	2.750-3.050			
Midden Bronstijd	3.050-3.750			
Vroege Bronstijd	3.750-3.950			
Laat Neolithicum	3.950-4.800			
Midden Neolithicum	4.800-6.150			
Vroeg Neolithicum	6.150-7.250		Atlanticum	5.660-9.220
Laat Mesolithicum	7.250-8.800			
Midden Mesolithicum	8.800-9.450		Boreaal	9.220-10.640
Vroeg Mesolithicum	9.450-11.150	Preboreaal	10.640-11.650	
Laat Paleolithicum	11.150-36.950	Pleistoceen	Weichselien	11.650-116.000
Midden Paleolithicum	36.950-301.950		Eemien	116.000-128.000
			Saalien	128.000-238.000
			Oostermeer	238.000-243.000
			Onbenoemd	243.000-324.000

* Blauw = relatief koud klimaat / Roze = relatief warm klimaat
** Donkerblauw = relatief nat klimaat / Groen = relatief droog klimaat
*** BP = Before Present (Engels voor: vóór heden) is een aanduiding bij het meten van tijd. Met heden wordt het jaar 1950 bedoeld. 100 jaar BP is dus 100 jaar voor 1950, oftewel in het jaar 1850 na Chr.

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum

BIJLAGE 3. Sporenlĳst

Spoor-nummer	Vondst-nummer	werk-put	Vlak	Definitie	Beschrijving	Opmerkingen
1	1	1	1	waterput	Plaggenput met drie vullingen: vulling 1: do.br. Ks2 H2 vulling 2: li.gr. T li.br. gevl. Zs2 vulling 3: do.br. T do.gr. Ks2 H2	
2		1	1	kuil	li.br. T li.gr. Zk1 gevl.	Waterput?
3		1	1	paalkuil	li.gr. T li.br. Zk1	
4		1	1	paalkuil	li.gr. T li.br. Zk1	
5		1	1	leidingsleuf		
6		1	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Kz2, gevlekt	
7		1	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Kz2, gevlekt	
8	2	1	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Zk1, gevlekt	
9		1	1	paalkuil	Vulling 1: li.gr. T li.br. Zs1, Hk1 vulling 2: li.br. T li.gr. Zs1	
10	3	1	1	kuil	gr. T br. Kz2	
11	4	1	1	kuil	gr. T li.br. Zk1, iets gevlekt	
12		1	1	paalkuil	li.gr. T li.br. Zk1, Hk1	
13	5	1	1	paalkuil	li.gr. T li.br. Zk1	
14	6	1	1	sloot	do.gr. T br. Zk1, H1	Zie S15
15	9	1	1	sloot	gr. T br. Zk1, gevlekt	Hoort waarschijnlijk bij S14
16		1	1	verstoring	br. T gr. Zs1, gevlekt	
17	7	1	1	sloot	br. T li.gr. Kz2	Zie S18
18		1	1	sloot	li.br. T li.gr. Kz3	Hoort waarschijnlijk bij S17
19		1	1	paalkuil	gr. T br. Kz2	
20		1	1	kuil	gr. T br. Kz2	Zie S21
21		1	1	kuil	li.br. T li.gr. Kz2	Hoort waarschijnlijk bij S20
22		1	1	kuil	li.br. T li.gr. Zk2	
23		1	1	sloot	vulling 1: li.gr. T li.br. Zk2 vulling 2: gr. T li.br. Kz1 vulling 3: li.br. T li.gr. Zs1, licht gevlekt vulling 4: li.br. T li.gr. Zk3	
24		1	1	kuil	li.gr. T li.br. Zk1	
25		1	1	kuil	li.gr. T li.br. Zk1 + hk3	
26	8	1	1	greppel	li.br. T li.gr. Zk2	
27		1	1	greppel	vulling 1: li.br. T li.gr. Kz3, Hk1 vulling 2: li.gr. T li.br. Zk2 + FF	
28		1	1	greppel	do.gr. Kz2, sterk gevlekt met brokken do.br. Ks2 H2	recent
29		1	1	greppel	li.br. T gr. Zk1	
30		1	1	greppel	li.br. T gr. Kz3	
31		1	1	paalkuil	do.br. T do.gr. Kz1 H3	
32		1	1	sloot	li.br. T li.gr. Kz1	

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum

33		2	1	greppel	li.gr. T li.br. Zk1	
34		2	1	greppel	li.gr. T li.br. Zk1	
35		2	1	greppel	li.gr. Zk1 gevlekt	
36		2	1	kuil	li.gr. Zk1 gevlekt	
37		2	1	greppel	li.gr. Zk1 gevlekt	
38		2	1	greppel	li.gr. Zk1 gevlekt	
39		2	1	greppel	li.gr. Zk1 gevlekt	
40		2	1	kuil	li.gr. T li.br. Zk1	
41		2	1	greppel	li.br. T li.gr. Ks1	
42		2	1	verstoring	gr. gevlekt Zs1	
43		2	1	greppel	li.br. T li.gr. Zk1	
44		2	1	greppel	vulling 1: li.br. T li.gr. Zk1 vulling 2: li.gr. Zk1, do.gr. gevlekt	Zie ook S45
45		2	1	greppel	li.br. T li.gr. Ks1	Hoort waarschijnlijk bij S44
46		2	1	kuil	li.gr. Ks1 li.br. gevlekt	
47		2	1	kuil	do.gr. Ks1	
48	10	2	1	greppel	li.br. T li.gr. Ks1	
49		2	1	kuil	li.gr. Iets gevlekt Ks1	
50		2	1	kuil	li.br. T li.gr. Ks1	
51		2	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Ks1	
52		2	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Ks1	
53		2	1	paalkuil	li.br. T li.gr. Ks1	
54		2	1	paalkuil	vulling 1: li.br. T li.gr. Ks1 vulling 2: li.br. T gr. Ks1	
55		2	1	greppel	vulling 1: li.br. T li.gr. Zk1 vulling 2: br. T li.gr. Zk1 vulling 3: do.br. T gr. Zk3	
56		2	1	greppel	li.br. T li.gr. Kz1	
57		2	1	kuil	li.gr. Kz1	
58	11	2	1	greppel	li.br. T li.gr. Kz1	
59		2	1	paalkuil	gr. Ks1	
60		2	1	sloot	li.br. T li.gr. Kz1	
61		2	1	verstoring	gr. Zs1 gevlekt	
62		2	1	verstoring	do.gr. Zk1 + puin1 + bst1	
63		2	1	verstoring	do.br. Ks1 gevlekt + puin1	
64		2	1	greppel	li.gr. Kz1 li.br. gevlekt	
65		2	1	kuil	li.gr. T li.br.	
66		2	1	greppel	li.gr. Kz1 li.br. gevlekt	
67		2	1	greppel	li.gr. T li.br. Kz3	

Inventariserend Veldonderzoek (proefsleuven) aan de Laan van Albert's Hoeve – Dorcamp te Castricum**BIJLAGE 4. Vondstenlijst**

Vondst- nummer	Spoor- nummer	Werk- put	Vlak	Materiaal- categorie	Soort vondst/ monster	Datering	Opmerkingen
1	2	11		baksteen	bst	-	1 fragment
2	8	1	1	odb + hutteleem	odb + hl	-	1 fragment bot, 1 fragment hutteleem
3	10	1	1	hutteleem + baksteen	Hl + bst	-	3 fragmenten baksteen, 1 fragment hutteleem
4	11	1	1	ker	awg	LME	2 fragmenten
5	13	1	1	ker	awg	LME	1 fragment
6	14	1	1	ker + baksteen	awg, hl	LME + Rom	6 keramiek, 1 brok baksteen
7	17	1	1	ker	awg	LME	2 fragmenten
8	26	1	1	ker	awg	LME	1 fragment
9	15	1	1	ker	awg	LME	1 fragment
10	48	2	1	ker	awg	LME	1 fragment
11	58	2	1	ker	awg	LME	1 fragment

BIJLAGE 5. Determinatielijst

Vondst-nummer	Sub-nummer	Determinatie	Beschrijving vondst	Begin	Eind	Opmerking
1	1	baksteen	brok	1300	-	klein fragment
2	1	bot	bot	-	-	met vraat- en snijsporen
2	2	hutteleem	brok	-	-	
3	1	hutteleem	brok	-	-	
3	2	baksteen	2 fragmentjes	1200	1500	zeer klein, kloostermop
4	1	grijs aardewerk	wandfragment, draairingen	1300	1400	
4	2	kogelpot	wandfragment, overgang naar schouder grijsbakkend, zandmagering	1000	1300	besenstrichversiering
5	1	Paffrath	wandfragment, buitenzijde zwart, zandmagering	1000	1200	
6	1	baksteen	brok	1200	1500	kloostermop
6	2	Inheems-Romeins aardewerk	2 wandfragmenten, 1 bodemfragment	0	400	
6	3	kogelpot	wandfragment, grijsbakkend, zandmagering	1000	1300	besenstrichversiering
6	4	Andenne	bodem/wandfragment	1100	1300	lensbodem
6	5	roodbakkend	voetje	1200	1450	
7	1	proto steengoed	bodem/wandfragment, wellenfuss	1200	1350	
7	2	grijs aardewerk	wandfragment	1300	1400	zeer klein
8	1	kogelpot	wandfragment, grijsbakkend, zandmagering	1000	1300	
9	1	steengoed	wandfragment, draairingen	1300	1450	
10	1	kogelpot	wandfragment, grijsbakkend, zandmagering	1000	1300	
11	1	kogelpot	wandfragment, bruingrijsbakkend, zandmagering	1000	1300	